

Робството и свободата в стих. “Елегия”

I. ТВОРЧЕСКА ИСТОРИЯ

- Стихотворението „Елегия“ е публикувано през 1870г.,
- написано вероятно предишната година, когато освободителното движение изживява своята криза и се чуват призови за реформи и съглашателство с турското правителство.
- Откривате ли в обръщението на лирическия герой към народа отглас от тези събития?

II.ЖАНР

- елегия, в която има иронични и саркастични елементи

- открийте ги в текста.
- може ли стихотворението да се определи и като социална сатира?

III. КОМПОЗИЦИЯ

	I част	II част	III част
Място в текста	1 и 2 строфа	3 и 4 строфа	5 строфа
Действия на лирическия говорител	Чрез серия реторични въпроси поставя основния проблем за причинителя на народното страдание	Чрез ярки образи разкривя картината на народното страдание	Отправя гневен упрек към лъжепатриотите, чакащи „ред за свобода“

Каква идея за робския свят извеждат реторичните въпроси?

Изразно средство	Вид	Художествена роля	Робството е извечна съдба и доброволен отказ от свободата на приспивания и манипулиран човешки дух.
„кой те в тази рабска люлка люлее“	Метафора	Изобличава приспаното съзнание и незрелост	
„тоз, ли що Спасителят прободе на кръста нявга зверски в ребрата“	Библейска препратка	Изобличава насилието и злото в изначалната му същност	
„Или тоз, що толкоз годин ти пее: „Търпи и ще си спасиш душата“	Перифраза	Изобличава духовенството и неговата манипулативна роля	

Как са представени виновниците за народното страдание?

Изразно средство	Вид	Художествена роля
„син на Лойола и брат на Юда“	Перифраза	Назовани са емблематични имена от Библията и историята, безименни типаж, възплъщаващи човешката низост и морално падение.
„предател верен“	Оксиморон	
„нов кърджалия в нова полуда, който продал брата, убил баща си“	Метафора	
„сган избрана - рояк скотове, в сюртуци, в реси и слепци с очи“	Оксиморон Метафора Оксиморон	Назовани са саркастично представителите на църквата, на интелигенцията и на търговското съсловие

Как е разкрито робството като физическо страдание ?

Изразно средство	Вид	Внушавана идея
„глухо и страшно гърмят окови“	Метафора Оксиморон	Оковите са знак за насилие и несвобода, а техният гръм в глухотата на робското пространство засилва трагизма
„пот от чело кървав се лее над камък гробен“	Натуралистична хипербола Инверсия	Изграждат представа за мъчителна агония, отчаяна съпротива и неизбежна смърт
„кръстът е забит в живо тело“	Символ Библейска препратка	Кръстът, универсален образ на изтерзаното разпънато тяло, поражда асоциация с мъките Христови
„ръжда разяда гложгани кости“	Алитерация, Натуралистична хипербола	Внушава разпада на материята под напора на непоносимото страдание
„смок е засмукал живот народен“	Алегория Алитерация инверсия	Извежда идеята за безпощадна животинска агресия, за безчовечно зверство
„смучат го наши и чужди“	Метафора	Наред с националния

Какво е отношението на лирическия говорител към народа?

Езикови факти	Отношение на лириическия говорител
„Мълчи народа!... „бедний роб търпи“	Упрек за робското търпение и малодушие
„намръщен само с глава той сочи на сган избрана“	Прозрение за стаения гняв и мълчалива закана към виновника
„страшно гърмят окови“	
„с вяра в туй скотско племе“	Вяра в народа и оптимизъм за преодоляване на робското мислене и пасивност

Какво е отношението на лирическия герой към лъжепатриотите?

Изрази от текста	Стилистична фигура	Художествена роля
„и ний без срам, без укор броиме време“	Замяна на едноличната с многолична местоименна форма – „ние“	Привидно обединен с общата инертна маса, героят се разграничава от робското малодушие, иронизирайки бездейните, чакащи наготово свободата
„чакаме и ний ред за свобода“	Язвителна ирония	

Ст. “Елегия” както и цялата Ботева поезия разграничава Човека скот от свободния човек

Човекът скот	Свободният човек
• Примирен, • приемащ безропотно и мълчаливо съдбата си, • изгубил желание за противостоене на злото и за промяна, • пасивен, • лишен от активност и гражданска позиция	• Преодолял инерцията на робското мислене и зависимост, • пожелал страстно свободата, • готов да заяви пред света своята позиция и глас • и да я отстоява с цената на живота си

ПРОБЛЕМИ

1. Робството като доброволен отказ от свободата

- Стихотворението представя робството като състояние на духа, проява на незрелост и приспано съзнание, търпение и примирение. Занемелият и безропотно приемащ съдбата си народ е най-страшната последица от робството, което опустошава човешката душа, превръща я в обител на смирението, неподвластна на стремежа за промяна. Това е нравствено-психологическа характеристика на робството като отказ от активност, като инертност и сляпо подчинение на съдбата.

2. Отношението лирически Аз – народ

- Стихотворението утвърждава идеята, че свободен може да бъде само този, който преодолее инерцията на робската зависимост и заяви пред света своето личностно присъствие като глас, стремление, идеал. В глухотата на робското пространство отеква гласът на лирическия говорител, който преживява болезнено народното страдание и отрича философията на търпение и примирение, превърнала народа в бездушен роб, приспан за истината. Запазил вярата си в народа мъченик, подканящ го към размисъл, лирическият Аз отправя с унищожителна ирония упрек към бездействието на лъжепатриотите, които трябва да пробудят и поведат народа към борба за свобода.

ОСОБЕНОСТИ НА ПОЕТИКАТА:

- Реторични въпроси
- Ярки метафори
- Натуралистични хиперболи
- Библейски асоциации
- Звукови ефекти
- Оксиморон /”глухо и страшно гърмят
окови”/